

QASHQAR RUBOBI TA'LIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Burxonjonov Bunyodbek Bahromjon o'g'li

Xalqaro Nordik Universiteti 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada Qashqar rubobi ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning zamonaviy pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Musiqa ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari, mobil ilovalar, elektron notalar, video darslar va onlayn platformalardan foydalanishning o'quvchilar ijrochilik mahoratini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida mustaqil ta'limni tashkil etish, ijro jarayonini tahlil qilish hamda milliy cholg'u ijrochiligini ommalashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari Qashqar rubobi ta'limida zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish va ijodiy faolligini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Qashqar rubobi, raqamli texnologiyalar, musiqa ta'limi, multimedia, elektron nota, video darslar, mobil ilovalar, onlayn ta'lim, ijrochilik mahorati.

Abstract: This article examines the modern pedagogical opportunities of using digital technologies in the teaching of the Qashqar rubab. The role of information and communication technologies, multimedia resources, mobile applications, electronic sheet music, video lessons, and online learning platforms in developing students' performance skills is analyzed. The study also discusses the use of digital technologies for organizing independent learning, evaluating performance, and promoting national musical instruments. The findings indicate that integrating digital technologies into Qashqar rubab education improves the effectiveness of instruction, increases students' motivation, and enhances their creative and performance abilities.

Keywords: Qashqar rubab, digital technologies, music education, multimedia, electronic sheet music, video lessons, online learning, performance skills.

Qashqar rubobi o'zbek milliy cholg'u san'atining o'ziga xos va qadimiy namunalaridan biri bo'lib, yosh avlodni milliy musiqa merosiga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Ushbu cholg'u asbobini o'rgatish jarayoni nafaqat ijrochilik ko'nikmalarini shakllantirish, balki o'quvchilarning estetik didi, musiqiy tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Bugungi kunda ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayoni musiqa ta'limida ham yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan raqamli ta'limni rivojlantirish siyosati barcha fanlar qatori musiqa ta'limiga ham zamonaviy

axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etishni talab etmoqda. Bu esa milliy cholg'u asboblari o'qitish metodikasini takomillashtirish va innovatsion yondashuvlarni qo'llash zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Musiqqa pedagogikasi sohasida faoliyat olib borgan olimlar, jumladan, Dmitriy Kabalevskiy, Zoltan Kodaly va Karl Orff musiqqa ta'limida zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantirishini alohida ta'kidlaganlar. O'zbek olimlari A. Jabborov va R. Yunusovlar ham milliy cholg'u ijrochiligini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish zarurligini qayd etganlar. Shunga qaramay, Qashqar rubobi ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari hali yetarli darajada tadqiq etilmagan. Zamonaviy tadqiqotlarda esa ushbu metodlarni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini yanada oshirishi ilmiy jihatdan asoslanmoqda.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, Qashqar rubobi ta'limida hali ham ko'proq an'anaviy o'qitish usullaridan foydalaniladi. Biroq video darslar, elektron notalar, virtual metronomlar, tyuner dasturlari, audio yozuvlar va onlayn ta'lim platformalaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil mashq qilish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda ularning ijrochilik mahoratini tezroq rivojlantirishga yordam beradi.

Qashqar rubobi ta'limida qo'llaniladigan muhim raqamli vositalardan biri multimedia texnologiyalaridir. Dars jarayonida yuqori sifatli video va audio materiallardan foydalanish o'quvchilarga professional ijrochilar texnikasini kuzatish, qo'l harakatlari, mediator bilan ishlash usullari hamda ijro madaniyatini chuqurroq o'rganish imkonini beradi. Ayniqsa, murakkab ijro elementlarini sekinlashtirilgan videolar orqali tahlil qilish o'quvchilar uchun juda qulay hisoblanadi.

Elektron nota dasturlaridan foydalanish ham Qashqar rubobi ta'limining samaradorligini oshiradi. Interaktiv notalar yordamida o'quvchilar kuylarning ritmik va melodik tuzilishini tezroq o'zlashtiradilar. Bunday dasturlar notalarni eshitish, tempni o'zgartirish va alohida qismlarni takrorlash imkonini beradi.

Mobil ilovalar, xususan metronom va tyuner dasturlari o'quvchilarning ritmni his qilish va cholg'uni aniq sozlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mashg'ulotlardan tashqari uy sharoitida ham ushbu ilovalardan foydalanish muntazam mashq qilishni tashkil etishga yordam beradi.

Shuningdek, o'quvchilarning ijrosini audio yoki video shaklida yozib olish va keyinchalik tahlil qilish usuli ham samarali natija beradi. O'z ijrosini tinglash va ko'rish orqali o'quvchi texnik xatolarini mustaqil aniqlaydi, tovush sifati, ritm va ijro ifodasini baholashni o'rganadi. Bu esa refleksiv ta'limni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'lim platformalarining rivojlanishi Qashqar rubobi ta'limini geografik chegaralardan mustaqil ravishda tashkil etish imkonini bermoqda. Onlayn darslar, videokonferensiyalar va elektron o'quv kurslari orqali turli hududlardagi o'quvchilar tajribali pedagoglardan ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Shu bilan birga, dars

yozuvlarini qayta ko'rish o'quvchilarning mustaqil tayyorgarligini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Qashqar rubobi ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish milliy cholg'u ijrochiligini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida rivojlantirishga xizmat qiladi. Multimedia vositalari, elektron notalar, mobil ilovalar, video darslar va onlayn platformalar o'quvchilarning ijrochilik mahorati, musiqiy tafakkuri va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bois ushbu texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etish bugungi musiqa pedagogikasining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yunusov R. O'zbek xalq cholg'u ijrochiligi tarixi. – Toshkent: Fan, 2005.
2. Jabborov A. Musiqa pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2008
3. Kabalevsky, D. (1988). Musiqiy tarbiya metodikasi. Moskva: Prosveshcheniye.
4. Kodály, Z. (1974). Selected Writings on Music Education. London: Boosey & Hawkes.
5. Xalq so'zi. (2022, 15-mart). Ta'lim tizimida san'atning o'rni. Toshkent.
6. Journal of Research in Music Education. (2019). Music activities and creativity development in early childhood, 67(2), 123–135.
7. International Journal of Music Education. (2020). Music learning in early childhood education, 38(1), 45–60.
8. O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi. (2021). Bolalar tarbiyasida musiqa san'ati [Video]. Toshkent.
9. UNESCO. (2023). Education and culture resources. Retrieved from <https://www.unesco.org>
10. ERIC. (2023). Education resources information center database. Retrieved from <https://eric.ed.gov>
11. ResearchGate. (2023). Scientific publications on music pedagogy. Retrieved from <https://www.researchgate.net>
12. Google Scholar. (2023). Academic search engine for music education articles. Retrieved from <https://scholar.google.com>